

فلاسفه در حل مسئله شر مغالطه کرده‌اند

به باور مدیر مؤسسه معارف وحی و خرد، فلاسفه در پاسخ به مسئله شرور دچار نوعی سفسطه و مغالطه شده‌اند؛ آن‌ها معتقدند که اصلاً شر، امر وجودی نیست که بخواهیم پاسخ‌گوی آن باشیم؛ لذا امری که عدمی است لزومی ندارد که ما به دنبال علت آن بگردیم.

به باور مدیر مؤسسه معارف وحی و خرد، فلاسفه در پاسخ به مسئله شرور دچار نوعی سفسطه و مغالطه شده‌اند؛ آن‌ها معتقدند که اصلاً شر، امر وجودی نیست که بخواهیم پاسخ‌گوی آن باشیم؛ لذا امری که عدمی است لزومی ندارد که ما به دنبال علت آن بگردیم.

به گزارش خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، حجت‌الاسلام «؛علی نصیری»، مدیر مؤسسه معارف وحی و خرد و عضو هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت ایران در نشست «؛بررسی انگاره تعارض عدل الهی و مسئله شر» که در محل خبرگزاری ایکنا برگزار شد، اظهار کرد: در ارتباط با مسئله شرور تاکنون حداقل دو گونه پاسخ داده شده است، یک پاسخ مربوط به فلاسفه و دیگری مربوط به متکلمان است.

وی افزود: به نظر می‌رسد فلاسفه در پاسخ به مسئله شرور دچار نوعی سفسطه شده‌اند؛ آن‌ها به خیال خودشان این زیرکی را کرده‌اند که صورت مسئله را پاک کنند. فلاسفه معتقدند که اصلاً شر، امر وجودی نیست که بخواهیم پاسخ‌گوی آن باشیم، آن‌ها می‌گویند: اساساً شر، امری عدمی است؛ لذا امری که عدمی است لزومی ندارد که ما به دنبال علت آن بگردیم.

وی با بیان این‌که این ادعای فلاسفه خلاف وجدان است، گفت: دچار شدن انسان‌ها به غم و غصه به واسطه امور ناخوشایند و به اصطلاح شروری که برای آن‌ها اتفاق می‌افتد، گواه این است که شر، امری عدمی نیست، واقعا اتفاقی افتاده که آن‌ها رنج می‌برند. در متون دینی هم دیده می‌شود که واژه شر به کار رفته است، قرآن کریم در آیه شریفه 2 از سوره مبارکه فلق می‌فرماید: «؛من شرّ ما خلق؛ از شر آنچه آفریده».

مدیر مؤسسه معارف وحی و خرد با اشاره به پاسخ متکلمان به مسئله شر اظهار کرد: آن‌ها می‌گویند نسبت شر با عالم از چهار وجه خارج نیست، وجه اول، شر محض است که وجود خیرهای زیادی در جهان قطعی است؛ لذا نمی‌توانیم به هیچ‌وجه بگوییم که جهان، شر محض است. وجه دوم، خیر محض است که شروری در جهان می‌بینیم و ادعای خیر محض بودن جهان نیز صحیح نیست.

عضو هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت ایران تأکید کرد: وجه سوم، غالب بودن شر بر خیر است که خلاف وجدان است، آنچه در واقعیت جهان دیده می‌شود، غلبه خیر بر شر است که وجه چهارم هم همین است؛ یعنی اصل وجود شر در جهان را بپذیریم، ولی بگوییم که هم در حوزه طبیعی و هم در حوزه انسانی خیر بر شر غالب است و ما این مسئله را وجدان می‌کنیم.

نصیری با بیان این‌که اساساً وجود شر در عالم، اقتضای نظام احسن است، تأکید کرد: علاوه بر پاسخ فلاسفه و متکلمان به مسئله شرور، پاسخ سومی هم وجود دارد که برگرفته از متون، تعالیم و آموزه‌های دینی است. اولاً باید در نظر بگیریم که شرور به دو دسته شرور طبیعی و انسانی و شرور طبیعی به سه دسته تقسیم می‌شود.

این پژوهشگر قرآنی اضافه کرد: اولین دسته از شرور طبیعی، شرور ناشی از کوتاهی‌های انسان است. خداوند متعال در آیه 20 از سوره مبارکه لقمان می‌فرماید: «؛سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ؛ خدا آنچه را که در آسمانها و آنچه را که در زمین است مسخر شما ساخته است» نقش انسان در جهان خلقت بسیار مهم است و منشأ بسیاری از حوادث، عملکرد خود انسان است.

نصیری با اشاره به سیلی که چند سال قبل در نکا آمده بود و خسارات زیادی هم وارد کرد افزود: کارشناسانی که مسئله را بررسی کردند، گفتند اگر درختان بسیاری که در جنگل‌های آنجا وجود داشت، قطع نمی‌شد، جلوی خسارات فراوان سیل را می‌گرفت و قطع بی‌رویه درختان جنگل سبب شد تا جریان شدید سیل خسارات بسیار فراوانی را وارد کند.

علی نصیری:

خداوند متعال در آیه 20 از سوره مبارکه لقمان می‌فرماید: «؛سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ؛ خدا آنچه را که در آسمانها و آنچه را که در زمین است مسخر شما ساخته است» نقش انسان در جهان خلقت بسیار مهم است و منشأ بسیاری از حوادث، عملکرد خود انسان است

وی اضافه کرد: وقوع چنین شروری در طبیعت که با دخالت انسان رخ می‌دهد، نباید به حساب خدا گذاشته شود؛ چون خود بشر با دخالت‌های بی‌جا در طبیعت، نظام طبیعی جهان را بر هم می‌زند و موجب به بار آمدن خسارات می‌شود. در یکی از کشورهای اروپایی شهری هست که اصلاً خیابانی که اتومبیل در آن تردد کند، ندارد و همه مردم با دوچرخه در آن شهر تردد می‌کنند، این‌ها همه راه‌هایی است که باید آن‌ها را یاد بگیریم تا بتوانیم از طبیعت بیشتر محافظت کنیم.

مدیر مؤسسه معارف وحی و خرد با اشاره به دسته دوم شرور طبیعی عنوان کرد: این دسته از شرور، قابل مهار توسط انسان است. انسان در پیدایش آن شرور دخالت نداشته، ولی می‌تواند آن‌ها را مهار و کنترل کند، شما چیزی به نام زلزله را در نظر بگیرید، زلزله‌ای که در بم آمد، به هفت ریشتر هم نرسید، اما ده‌ها هزار نفر در آن حادثه جان خود را از دست دادند.

وی تصریح کرد: همین زلزله را که بلایی طبیعی است در نظر بگیرید که با قدرتی بالغ بر 8 ریشتر در کشورهای همچون ژاپن اتفاق می‌افتد، اما گاهی تلفات آن‌ها به 3 نفر هم نمی‌رسد، لذا انسان با تدبیر می‌تواند از صدمه‌های این اتفاق طبیعی جلوگیری کند. این‌که خداوند زلزله را قرار داده برای این است که اگر بخشی از زمین در زلزله نلرزد، فشارهایی که در پوسته‌های زیرین زمین به وجود می‌آید، موجب ویرانی تمام کره زمین خواهد شد.

نصیری با بیان این‌که در دل زمین، مواد مذاب وجود دارد و 6 کیلومتر کره زمین، پوسته است و شامل چند لایه است، گفت: نظام طبیعی بر این مسئله مبتنی است که این فشارهایی که در پوسته‌های زیرین زمین قرار دارد، باید به نحوی خارج شود و خود این هم یک لطف الهی است که با لرزش بخشی از زمین، تمام کره زمین را از نابودی حفظ می‌کند.

عضو هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت تأکید کرد: حالا که این نظام، طبیعتش این است که زلزله اتفاق بیفتد، انسان باید به مقابله و کنترل آن بپردازد تا از صدمه‌دیدن در مقابل آن در امان بماند؛ همان‌طور که در ژاپن و برخی دیگر از کشورهای جهان توانسته‌اند به مقابله با زلزله و ایجاد ایمنی در برابر آن بپردازند؛ لذا برخی شرور هستند که قابل انسان مهار می‌شوند.

وی با بیان این‌که عدم مهار چنین اموری از سوی انسان، لطمات جبران‌ناپذیری به جامعه بشری می‌زند، اظهار کرد: ملا احمد نراقی که از دانشمندان و علمای بزرگ اسلامی است، در اثر بیماری طاعون درگذشت، اما امروزه بسیاری از بیماری‌ها هم درمان شده، هم از شیوع آن به شکل‌های مختلف جلوگیری می‌شود، اگر در آن سوی دنیا یک ویروس به وجود بیاید، تمام جهان آماده مبارزه با آن می‌شوند و خطر آن را جدی می‌گیرند.